

Posudek oponenta na bakalářskou práci Jacqueline Bernasové „Dezinformační infodemie v České republice v době první vlny koronavirové pandemie“

Celkové hodnocení

Práce se věnuje fascinujícímu aktuálnímu tématu digitálního šíření dezinformací a jejich vlivu na postoje veřejnosti. Autorce se však nepodařilo se zvoleným tématem adekvátně vyrovnat a text trpí řadou potíží: 1) práce je popisná a místo aby adresovala jasně vymezený problém, po tématu spíše bezcílně bloudí; 2) absentuje zřejmá metoda zkoumání; 3) zakotvení v odborné literatuře je chatrné; 4) autorka přistupuje k tématu z nereflekované normativní perspektivy. Všechny tyto potíže jsou bohužel závažné a jejich kombinovaným efektem je, že předkládaný text není v pravém slova smyslu textem akademickým. **Navrhuji hodnocení v rozmezí známek tři až čtyři v závislosti na průběhu obhajoby.**

*

Dílčí připomínky

Mám-li začít pozitivy, je třeba uznat, že text je vcelku čtivý, srozumitelný a čerpá z velkého množství zdrojů. Problémem je však jeho celkové uchopení tématu, který se míjí s akademickým přístupem, jehož ovládnutí by měla bakalářská práce demonstrovat. Rozeberu ve větším detailu závady pojmenované výše:

1) Cílem práce, jak se čtenář dozví až v jejím závěru, je: „zmapovat českou internetovou scénu v době první vlny infodemie s ohledem na dezinformace týkající se koronaviru a výsledky propojit do kontextu problematiky dezinformací, se kterou se, nejen ČR, posledních několik let potýká.“ (s. 46) Bohužel se jedná spíše o ex post shrnutí toho, o čem práce pojednává, než o vůdčí myšlenku, která by byla s to autorčino úsilí vést v nějakém konkrétním směru. „Mapování“ a „propojování“, z něhož text sestává, je pouze deskriptivní a není navázáno na řešení jakéhokoli konkrétního problému. Zvolit si konkrétní problém, který lze v bakalářské práci přiměřeně adresovat, je přitom klíčové, aby se téma dalo zredukovat do zvládnutelné šířky a aby práce mohla vykázat nějaký zřejmý přínos. Ani jedno se zde naneštěstí nepodařilo: text téká sem a tam po nezvladatelně široké oblasti, aniž by se na jakémkoli místě vydal do hloubky, a jeho přínos mi ani po opakovaném přečtení závěru není jasný. Roztříštěnosti odpovídá i struktura, kdy relevance kapitoly 3 není jasná vůbec, zařazení podkapitol 4.1

a 4.2 není dobře zvládnuté a čtenář pochopí jejich smysl až zpětně, a propojení první a druhé části práce (s. 27) je dost slabé.

2) Autorka nezařadila do své práci žádnou reflexi použité metody a ani mně se žádnou metodu nepodařilo identifikovat. Autorka vytváří mozaiku různých zdrojů poskládanou tak, aby se ve svém popisu situace posouvala ve směru od definic obecných pojmů k popisu situace v ČR, ale nic konkrétnějšího se říct nedá. Tento problém je smrtící, pokud práci chápeme jako společenskovední. Pokud se má jednat spíše o volnější formát „jistou měrou evidence podpořené eseje“, je to asi přijatelné, ale o to víc mne trápí absence vymezení řešeného problému konstatovaná v bodě 1.

3) Zdrojů sice autorka používá mnoho, ale jejich kvalita je velmi různorodá. Přesnou proporcii jsem nepočítal, ale jeví se mi, že valnou většinu z nich tvoří texty neakademické, často z novin či blogů. O články v odborných periodících, kterých k problému dezinformací existuje velké množství, se autorka opírá jen omezeně a vzhledem k šíři svého záběru nemá šanci provést jejich adekvátní rešerši. Odkazy na literaturu jsou navíc nesprávně: jednak nemá moc smysl kombinovat poznámky pod čarou se závěrečným seznamem literatury (volil bych místo poznámek pod čarou formu odkazu autor-rok), jednak (a to hlavně) citace nejsou správně podle normy – články ze žurnálů jsou citovány jako články z webu, chybí nebo jsou nesprávně uvedeny některé bibliografické údaje atp.

4) Autorka často komentuje různé aspekty situace z nerefektovaných – a v tomto smyslu „naivních“ – hodnotících pozic. Asi nejdůležitější z nich je místy prosvítající přesvědčení, že veřejnost si nechá kde co namluvit. V jeho světle jsou fact-checkingové služby neproblematicky prezentovány jako čisté dobro (s. 8); cenzura sice jako zlo, ale vlastně nevyhnutelné (s. 10, 18); veřejnost kritická k Číně či EU jako oběť narativů, „očerňujících“ Čínu (s. 38) či EU (s. 40). Autorka tuto pozici, k níž navíc existuje poměrně zřejmá kontrapozice – tj. že lidé převážně čerpají ze širšího množství různých zdrojů a vyvářejí si vcelku racionální názory – nijak argumentačně nepodkládá. Jedná se tak o další z mnoha příležitostí jít v tématu hlouběji a demonstrovat akademickou kompetenci kritického, nezaujatého pohledu, která zůstala nevyužita.

Ve Vídni, 31. 5. 2021

Petr Špecián, Ph.D.